

UNIT—I

2. Discuss in brief the relationship of Public Administration with other Social Sciences. 18
3. Discuss the meaning, nature and scope of Public Administration. 18

UNIT—II

4. Define Hierarchy. Discuss its features, merits and demerits. 18
5. Define Formal and Informal organisations. What are the differences between both of them ? 18

UNIT—III

6. Define Line and Staff Agencies. Also discuss the differences between these two. 18
7. What is centralization and decentralization ? Discuss the relative merits and demerits of both. 18

UNIT—IV

8. What do you understand by the term Co-ordination ? Explain various methods of securing co-ordination. 18
9. What is Leadership ? Discuss in detail the qualities of a good leader. 18

(हिन्दी माध्यम)

नोट :— सभी में से पांच प्रश्न करें। प्रश्न संख्या 1 अनिवार्य है। प्रत्येक यूनिट में से एक प्रश्न करें। प्रत्येक प्रश्न के 18 अंक हैं।

1. किन्हीं नौ प्रश्नों को 25-30 शब्दों में लिखें :
 - (i) सार्वजनिक और निजी प्रशासन के बीच दो अंतर बताएं।
 - (ii) एक संगठन संरूपण के लिए गुलिक द्वारा दिए गए 4P's सूत्र को बताएं।
 - (iii) सार्वजनिक निगम की दो विशेषताएं बताएं।
 - (iv) सरकारी कंपनी को परिभाषित करें।
 - (v) 'आदेश की एकता' से आपका क्या अभिप्राय है ?
 - (vi) 'यूनिटी ऑफ कमांड' क्या है ?
 - (vii) अधिकार के तीन प्रकार बताएं।

(viii) अच्छे नेता के किन्हीं चार कार्यों का उल्लेख करें।

(ix) संचार का अर्थ बताइए।

(x) 'पर्यवेक्षण' क्या है ?

(xi) राजनीति-प्रशासन द्विभाजन का सिद्धांत किसने दिया ?

(xii) केंद्रीकरण के कोई दो फायदे लिखिए।

9×2=18

यूनिट-I

2. अन्य सामाजिक विज्ञान के साथ लोक प्रशासन के संबंध की संक्षिप्त में चर्चा करें। 18

3. लोक प्रशासन का अर्थ, प्रकृति और कार्यक्षेत्र की चर्चा करें। 18

यूनिट-II

4. पदानुक्रम को परिभाषित करें। इसकी विशेषताओं, गुणों और अवगुणों की चर्चा करें। 18

5. औपचारिक और अनौपचारिक संगठनों को परिभाषित करें। दोनों में क्या अंतर है ? 18

यूनिट-III

6. लाइन और स्टॉफ एजेंसियों को परिभाषित करें। इन दोनों के बीच के अंतर की भी चर्चा करें। 18

7. केंद्रीकरण और विकेंद्रीकरण क्या है ? दोनों के सापेक्ष गुणों और अवगुणों की चर्चा करें। 18

यूनिट-IV

8. समन्वय शब्द से आप क्या समझते हैं ? समन्वय सुरक्षित के विभिन्न तरीकों की व्याख्या करें। 18

9. नेतृत्व क्या है ? एक अच्छे नेता के गुणों की विस्तार से चर्चा करें। 18

(पंजाबी अनुवाद)

ਨੋਟ :- ਸਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।
ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 18 ਅੰਕ ਹਨ।

1. ਕਿਸੇ ਨੌਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ 25-30 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰੋ :

(i) ਜਨਤਕ ਅਤੇ ਨਿਜੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੇ ਅੰਤਰ ਦੱਸੋ।

(ii) ਇੱਕ ਸੰਗਠਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਗੁਲਿਕ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ '4 ਪੀਐਸ' ਫਾਰਮੂਲੇ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

- (iii) ਸਰਵਜਨਿਕ ਨਿਗਮ ਦੀਆਂ ਦੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੱਸੋ।
- (iv) ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।
- (v) 'ਸਪੈਨ ਆਫ ਕੰਟਰੋਲ' ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
- (vi) 'ਯੂਨਿਟੀ ਆਫ ਕਮਾਂਡ' ਕੀ ਹੈ ?
- (vii) ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੱਸੋ।
- (viii) ਇੱਕ ਚੰਗੇ ਨੇਤਾ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚਾਰ ਕਾਰਜਾਂ ਦਾ ਉਲੇਖ ਕਰੋ।
- (ix) ਸੰਚਾਰ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ।
- (x) 'ਨਿਗਰਾਨੀ' ਕੀ ਹੈ ?
- (xi) ਰਾਜਨੀਤੀ-ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿਭਾਜਨ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਕਿਸਨੇ ਦਿੱਤਾ ?
- (xii) ਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਦੇ ਕੋਈ ਦੋ ਫਾਇਦੇ ਲਿਖੋ।

9×2=18

ਯੂਨਿਟ-I

- 2. ਹੋਰ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਨਾਲ ਲੋਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੰਖਿਪਤ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18
- 3. ਲੋਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਅਰਥ, ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਕਾਰਜਖੇਤਰ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18

ਯੂਨਿਟ-II

- 4. ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ, ਗੁਣਾਂ ਅਤੇ ਅਵਗੁਣਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18
- 5. ਰਸਮੀ ਅਤੇ ਗੈਰ ਰਸਮੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ। ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀ ਅੰਤਰ ਹੈ ? 18

ਯੂਨਿਟ-III

- 6. ਲਾਈਨ ਅਤੇ ਸਟਾਫ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਅੰਤਰ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18
- 7. ਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਅਤੇ ਵਿਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਕੀ ਹੈ ? ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਣਾਂ ਅਤੇ ਅਵਗੁਣਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18

ਯੂਨਿਟ-IV

- 8. ਤਾਲਮੇਲ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ? ਤਾਲਮੇਲ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਢੰਗਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 18
- 9. ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਕੀ ਹੈ ? ਇੱਕ ਚੰਗੇ ਨੇਤਾ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18